QORTI KOSTITUZZJONALI

IMHALLFIN

S.T.O. PRIM IMHALLEF JOSEPH AZZOPARDI
ONOR. IMHALLEF GIANNINO CARUANA DEMAJO
ONOR. IMHALLEF NOEL CUSCHIERI

Seduta ta’ nhar il-Gimgha, 12 ta’ Lulju, 2019.

Numru 1

Rikors numru 47/17JPG

Louis Apap Bologna

v.

Calcedonio Ciantar, l-Awtorita` tad-Djar u l-Avukat Generali

Preliminari

1. Dawn huma zewg appelli maghmulin, wiehed mill-intimata l-Awtorita` tad-Djar u l-iehor mill-intimat l-Avukat Generali, mis-sentenza moghtija fid- 29 ta’ Ottubru 2018 [is-sentenza appellata], mill-Prim’Awla tal-Qorti Civili fil-kompetenza kostituzzjonali taghha [l-ewwel Qorti], li permezz taghha dik il-Qorti filwaqt li cahdet l-eccezzjonijiet kollha tal-intimati kollha u laqghet it-talbiet kollha tar-rikorrent, iddecidiet li:

"1. Tiddikjara li bil-kontinwata okkupazzjoni tal-fond tieghu numru 1, 'London', Moroni Street, Gzira bhala rekwisizzjonat u okkupat minn Calcedonio Ciantar minghajr il-hlas ta' kumpens adegwat u li jirrifletti l-valur tas-suq qeghdin jigu vjolati d-drittijiet fondamentali tieghu kif protetti bl-Ewwel Artikolu ta' l-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea;

"2. Tannulla l-ordnijiet ta' rekwizizzjoni kollha mahrugin kontra r-rikorrent u konsegwentement tordna lill-intimati jirrilaxxjaw liberu u vojt f'idejn ir-rikorrenti l-fond fuq imsemmi u dan b'effett minn erbgha snin minn din is-sentenza jew minn meta Calcedonio Ciantar jinghata akkomodazzjoni alternattiva mill-Awtorita` tad-Djar liema tavvera ruhha l-ewwel;

"3. Tordna lil Awtorita tad-Djar sabiex sa mhux aktar tard minn erbgha snin wara d-data ta' din is-sentenza jipprovdi akkomodazzjoni alternattiv lil Calcedonio Ciantar li hija adatta ghall-kondizzjoni fisika tieghu;

"4. Tordna illi sakemm Calcedonio Ciantar jibqa' jirrisjedi fil-proprjeta tar-rikorrent, l-Awtorita tad-Djar ghandha thallas lir-rikorrent is-somma ta' tlett mija u hamsin ewro [€350] bhala kumpens kull xahar sakemm tibqa' tissussisti d-deprivazzjoni kontinwata tal-proprjeta tar-rikorrenti, liema somma ghandha tawmenta b'rata ta' 5% kull sena jekk ikun il-kaz;

"5. Tillikwida kull kumpens lir-rikorrent dovut b'risultat tal-okkupazzjoni tal-fond fuq imsemmi u b'konsegwenza tal-vjolazzjoni tad-drittijiet fondamentali tieghu ghall-perijodu sussegwenti it-30 ta' Awissu 2016 sad-data ta' din is-sentenza fis-somma ta' sitt elef, erba' mija u sebgha u tletin ewro u hamsin centezmu [€6,437.50], in kwantu hamest elef [€5,000] rapprezentanti danni pekunarji u elf, erba mija u sebgha u tletin ewro u hamsin centezmu [€1,437.50] rappresentanti danni non-pekunarji;

"6. Tordna lil Awtorita` tad-Djar u lil Avukat Generali ihallsu s-somma hekk likwidata ta' sitt elef, erba' mija u sebgha u tletin ewro u hamsin centezmu [€6,437.50], bl-imghax legali dekoribbli mid-data ta' din is-sentenza sad-data tal-pagamenti efettiv.

"L-ispejjez kollha, inkluz ta' Calcedonio Ciantar, ghandhom jithallsu mill-Awtorita` tad-Djar u mill-Avukat Generali."

Fatti

2. Il-fatti tal-proceduri odjerni jirrigwardaw il-fond numru 1, ‘London’, Triq Moroni, Gzira [il-fond], proprjeta` tar-rikorrent u li giet ghandu mill-wirt taz-ziju tieghu. Il-fond kien gie rekwizizzjonat fil-31 ta’ Awwissu 1976 u nghata lil certu Peter Sheehan. Dakinhar kienu gew notifikati bl-avviz ta’ rekwizizzjoni William Ciappara u O. Gollcher[1]. Izda fit-12 ta’ Jannar 1987 regghet harget ordni ta’ rekwizizzjoni ohra lill-istess Peter Sheehan u lir-rikorrent[2]. Ic-cwievet gew ritornati lura lill-intimata l-Awtorita` tad-Djar f’Mejju 1987, u l-fond gie mikri lill-intimat Ciantar fit-30 ta’ Mejju 1988 bil-kera ta’ Lm40 fis-sena[3] li baqghet tithallas lill-intimata l-Awtorita` tad-Djar. Ir-rikorrent ghalhekk ressaq ilment quddiem l-ewwel Qorti dwar ksur tad-drittijiet fondamentali tieghu ghat-tgawdija tal-proprjeta` tieghu, u dan permezz ta’ rikors numru 57/2009 fl-ismijiet Louis Apap Bologna vs Calcidonio Ciantar et. Is-sentenza tal-ewwel Qorti kienet giet ikkonfermata minn din il-Qorti fl-24 ta’ Frar 2012 ghajr ghall-kumpens li gie likwidat fis-somma ta’ €16,000 li fil-fatt thallset mill-intimata l-Awtorita` tad-Djar fid-19 ta’ April 2012[4]. Sussegwentement ir-rikorrent stante li ma kienx kuntent bir-rimedju moghti lilu, ressaq l-ilment tieghu quddiem il-Qorti Ewropeja u permezz tad-decizjoni taghha tat-30 ta’ Awissu 2016 fl-ismijiet **Apap Bologna vs Malta,** iddikjarat li kien hemm vjolazzjoni tal-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll u tal-Artikolu 13 u likwidat kumpens dovut mill-Istat fis-somma ta’ €30,000 fir-rigward ta’

[1] Kopja avviz a fol 203 u 204.
[2] Kopja avviz a fol 206 u 207.
[3] Formola a fol. 208.
[4] Kopja cekk a fol. 211.

danni pekunjarji u ta' €10,000 fir-rigward ta' spejjez, flimkien ma' kull taxxa li tista' tkun dovuta u l-imghax[5]. Izda l-ordni ta' rekwizizzjoni baqghet in vigore u l-intimat Ciantar baqa' jghix fil-fond bl-istess kera.

Mertu

3. Illi r-rikorrent fetah dawn il-proceduri fejn talab lill-ewwel Qorti:

> "1. Tiddikjara li bil-kontinwata okkupazzjoni tal-fond tieghu numru 1, 'London', Moroni Street, Gzira bhala rekwisizzjonat u okkupat minn Calcedonio Ciantar minghajr il-hlas ta' kumpens adegwat u li jirrifletti l-valur tas-suq qeghdin jigu vjolati d-drittijiet fondamentali tieghu kif protetti bl-Ewwel Artikolu ta' l-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni Ewropea;
>
> "2. Tikkundanna ghalhekk lill-intimati jirrilaxxjaw liberu u vojt f'idejn ir-rikorrenti l-fond fuq imsemmi wara li tannulla l-ordnijiet ta' rekwisizzjoni kollha relevanti mahrugin kontra taghhom;
>
> "3. Tillikwida kull kumpens lilhom dovut b'risultat tal-okkupazzjoni tal-fond fuq imsemmi u b'konsegwenza tal-vjolazzjoni tad-drittijiet fondamentali taghhom kif fuq inghad ghall-perijodu sussegwenti ghad-decizjoni tal-Qorti Kostituzzjonali fuq imsemmija;
>
> "4. Taghti kull ordni u rimedju iehor xieraq jew opportun iehor biex tigi spurgata l-vjolazzjoni tad-drittijiet fondamentali taghhom hawn lamentata.
>
> "Bl-ispejjez u l-ingunzjoni in subizzjoni ta' l-intimati."

4. L-intimata l-Awtorita` tad-Djar fir-risposta taghha qabel xejn iddikjarat li l-hlasijiet ordnati minn din il-Qorti fid-decizjoni fuq imsemmija kienu saru minnha stess, izda l-kumpens dovut skond id-decizjoni tal-Qorti Ewropeja kien dovut li jithallas minghand il-Gvern. Ghar-rigward

[5] Sentenzi kollha esebiti fol. 6 sa 80.

tat-talba tar-rikorrent biex jinghata lura il-fond, din kienet giet deciza b'mod finali sahansitra kienet *res judicata*. Qalet li l-Qrati kollha kienu cahdu t-talba tar-rikorrent ghall-annullament tal-ordni ta' rekwizizzjoni, biex b'hekk din dejjem baqghet titqies bhala legittima maghmula fl-interess socjali. Ghar-rigward tal-kera, ir-rikorrent ma setax jitlob lill-Qorti sabiex din tigi riveduta regolarment sakemm tibqa' fis-sehh l-ordni ta' rekwizizzjoni ghaliex ghal dan kienet tipprovdi l-ligi stess permezz tad-dispozizzjonijiet tal-Kap. 125. Kienu wkoll saru emendi fil-ligi permezz tal-Att X tal-2009 tal-Kodici Civili fejn il-kera kienet ser toghla kull tlett snin u l-qrati ma setghux jiehdu post il-legislatur u jghollu l-kera aktar milli kienet tippermetti l-ligi. Kompliet billi rrilevat li r-rikorrent naqas milli jgib prova dwar l-allegazzjoni tieghu li l-allokazzjoni tal-fond favur l-intimat Ciantar kienet wahda abbuziva u sahansitra diga` kien hemm sentenzi li kienu jikkostitwixxu *res judicata* dwar dan. Dwar l-ilment tal-kumpens imressaq mir-rikorrent, l-intimata l-Awtorita` tad-Djar qalet li fejn il-kaz jitratta mizuri legittimi fil-qasam tal-akkomodazzjoni socjali, il-kumpens li jinghata jista' jkun anqas minn dak dovut skond is-suq hieles.

5. Fit-twegiba tieghu l-intimat l-Avukat Generali fost sottomissjonijiet ohra sostna li [a] hu ma kienx il-legittimu kuntradittur fir-rigward tat-tieni talba; [b] il-lanjanzi tar-rikorrent kienu diga` gew decizi; [c] il-Qrati Maltin kienu diga` esprimew ruhhom li l-ordni ta' rekwizizzjoni kienet saret

skond il-ligi ghal skop u fl-interess pubbliku; [d] mhux necessarjament l-izbilanc ser jibqa' jippersisti fil-futur; u [e] bl-emendi tal-ligi tal-kera tramite l-Att fuq indikat, il-kera kienet ser toghla kull tlett snin.

6. L-intimat Ciantar ipprezenta r-risposta tieghu wkoll fejn issottometta li [a] it-talbiet tar-rikorrent illum kienu *res judicata* permezz ta' tlett sentenzi fejn it-talba ghall-izgumbrament kienet dejjem giet michuda; [b] ir-rikorrent kien inghata rimedju konsistenti f'kumpens monetarju; [c] ma kienx l-intimat Ciantar li kiser il-jeddijiet fondamentali tar-rikorrent izda se mai kienet l-intimata l-Awtorita` tad-Djar, u ghalhekk ma kellux jigi zgumbrat mir-residenza tieghu; [d] stante li ma kienx hemm talba mir-rikorrent ghal residenza alternattiva, jekk kienet ser tintlaqa' t-tieni talba tieghu, l-intimat Ciantar kien ser isofri ghall-azzjonijiet tal-intimata l-Awtorita` tad-Djar.

Is-Sentenza Appellata

7. Dawn huma l-kunsiderazzjonijiet dwar il-mertu li ghamlet l-ewwel Qorti u li huma rilevanti ghal dan l-appell:

"**Ikkonsidrat;**

"Permezz tal-ewwel eccezzjoni tieghu, Calcidonio Ciantar eccepixxa illi t-talbiet tar-rikorrenti huma *res judicata* ghaliex diga gew trattati tlett darbiet, u lir-rikorrenti nghata rimedju mil-Qorti Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem. Din l-eccezzjoni tressqet ukoll mill-Avukat Generali, fit-tieni eccezzjoni tieghu, u mill-Awtorita tad-Djar fil-paragrafu numru 16 tar-risposta taghha.

"Huwa risaput illi sabiex tintlaqa' eccezzjoni ta' res judicata jridu jikkonkorru tlett elementi, u **cioe**, **eadem personae, eadem res** u **eadem causa petendi**. Rigward l-element ta' eadem personam, u s-sinjifikat ta' zieda fil-partijiet fit-tieni kawza b'rispett ghal dan l-element, il-Qorti taghmel referenza ghas-sentenza fl-ismijiet, John **u Mary konjugi Galea vs Raymond u Rosanne konjugi Falzon deciza** minn din il-Qorti diversament presjeduta fis-7 ta' Frar 2002, fejn fit-tieni kawza kienu gew mizjuda l-konjugi tal-partijiet minhabba l-introduzzjoni tal-komunjoni tal-akkwisti, u l-Qorti qalet:

> "[f]'kaz bhal dan, fejn il-presenza tal-parti li tiddahhal jew tidhol fit-tieni process ma tkunx tassew mehtiega, ma jigix b'daqshekk nieqes l-element tal-eadem personae."

"Dan l-insenjament isegwi dak tal-Qorti tal-Appell fis-sentenza fl-ismijiet **Igino Trapani Galea Feriol et vs Jane mart Jimmy Agius** et deciza fit-2 ta' Lulju 1996, fejn il-Qorti tal-Appell qalet illi l-element ta' eadem persona ma jingiebx fix-xejn jekk xi hadd mill-partijiet jipproponi kawza identika bl-inseriment ta' persuna li l-presenza taghha m'hijiex verament necessarja mill-aspett legali.

"Rigward l-element ta' eadem res, intqal fis-sentenza fl-ismijiet **Rabat Construction Limited vs Cutajar Construction Company Limited** deciza minn din il-Qorti diversament presjeduta fid-9 ta' Jannar 2002 illi dan l-element:

> "[j]inkorpora li l-oggett mitlub fit-talba l-gdida hu identiku ghat-talba precedenti li giet determinata minn sentenza li ghaddiet in gudikat."

"Dan l-insenjament gie spjegat bil-mod segwenti fis-sentenza fl-ismijiet **Angela Borg et vs Anthony Sciberras** deciza minn din il-Qorti diversament presjeduta fis-26 ta' Frar 2015:

> "...sentenza li tikkostitwixxi gudikat ma tistax timpedixxi talba gdida milli tigi proposta quddiem il-Qorti, jekk dik hi ntiza sabiex tottjeni xi haga differenti ghal dak li kien ipprova jitlob b'talba precedenti li giet determinata minn sentenza. Minn dan isegwi li anki jekk l-oggett ta' talba gdida hu simili ghal ta' decizjoni precedenti, din is-similarita' mhix ostaklu ghal talba gdida, ghaliex l-effetti ta' sentenza li tkun ghaddiet in gudikat huma limitati ghal dak li kienu ssottomettew il-partijiet u ghal dak li jkunu ddecidew il-Qrati."

"Pero, kif intqal mill-Qorti tal-Appell Kummercjali fis-sentenza fl-ismijiet **Dr. Jose Herrera noe vs Anthony Cassar et noe** deciza fil-5 ta' Ottubru 1992, l-eccezzjoni ta' res judicata tista' tirnexxi wkoll meta l-meritu, ghalkemm distint minn dak tal-kawza gia deciza, jifforma parti

mill-istess haga, jekk il-punt kontrovers ikun l-istess. Barra minn hekk, huwa meqjus ukoll illi m'hijiex mehtiega identicita assoluta, izda, kif intqal fis-sentenza fl-ismijiet **Vella Estates Limited vs Raymond Azzopardi** et deciza minn din il-Qorti diversament presjeduta fl-20 ta' Jannar 2016:

> "...basta li jkun hemm l-identita` fuq il-punt kontrovers jew l-oggett fit-tieni citazzjoni jkun jidhol bhala parti ntegrali tal-oggett aktar ampju dedotta flewwel citazzjoni (Ara "Antonio Avela vs Giuseppe Fenech" – P.A. – 28 ta' Frar 1946; u Appell Civili "Eugenio Borg vs Saveria Farrugia" - 31 ta' Marzu 1952). Dan ifisser li l-attur ma jkunx jista' permezz ta' kawza ohra jiftah it-trattazzjoni tal-istess punti fl-istess kwistjoni li diga gew diskussi f'kawza deciza b'sentenza li diga tkun ghaddiet in gudikat."

"Is-sentenza appena citata tghid ukoll fuq l-**element** ta' **eadem causa petendi** illi:

> "*...din il-kondizzjoni tirrikjedi li "the cause of the claim" kontenuta fit-talba l-gdida, tkun l-istess bhat-talba precedenti u li giet deciza minn sentenza li ghaddiet in gudikat. Professur Caruana Galizia f'"Notes on Civil Law" (Pt. IV p.1428) (citat b'approvazzjoni minn din il-Qorti kif diversament presjeduta fil-kaz Jan Christian Nygaard v Carmen Nygaard (PA JZM - 15 ta' Settembru 2014) jispjega illi l-"causa petendi" hija "the title on which the demand is based". Illi ghalhekk din hija t-titlu, cioe', il-fatt guridiku li fuqu d-dritt pretiz hu bbazat. Illi sabiex il-kundizzjoni ta' l-"eadem causa petendi" tirnexxi, irid jigi ppruvat li l-kawzali kontenuta fit-talba l-gdida hi fondata fuq l-istess fatt guridiku li kien jifforma l-bazi tat-talba precedenti, li giet determinata b'sentenza li ghaddiet in gudikat." Fuq dan l-element fis-sentenza citata aktar il-fuq fl-ismijiet Vella Estates Limited vs Raymond Azzopardi et intqal illi: "…gie wkoll ghadd ta' drabi mfisser li l-gudikat isir japplika mhux biss dwar dak li jkun gie espressament dibattut fil-kawza li s-sentenza taghha titqieghed bhala l-bazi tal-eccezzjoni tal-gudikat, imma japplika wkoll dwar dak li messu jew seta' gie diskuss u ma jkunx gie diskuss mill-parti li kellha interess li tiddiskutih. Il-bidla jew differenza fil-mottivi tal-causa petendi fit-tieni procediment ma jgibx fix-xejn il-gudikat.*
>
> (…)
>
> *Il-gudikat jifforma ruhu mhux biss ghal dak li gie diskuss espressament, imma anke ta' dak li messu gie diskuss, mill-parti li kellha tiddiskutieh biex issostni d-domanda jew l-eccezzjonijiet taghha; u l-gudikat ma jigix nieqes minhabba d-diversita` tal-motivi tal-'causa petendi'.*"

"Rigward din l-eccezzjoni, kif intqal fis-sentenza fl-ismijiet **Vito Domenico Benvenga vs Direttur Generali Veterinary and Animal Welfare** deciza minn din il-Qorti diversament presjeduta fil-25 ta' Novembru 2014:

> "*For the plea to succeed, these three elements have to be proved concurrently: where any one of these elements is lacking, the plea fails since in that case there is no identity (nisi omnia concurrunt, alia res est); That the plea of res judicata is of very strict interpretation, owing to the fact that it halts an otherwise valid legal claim. In case of doubt as to the concurrence of the above-mentioned elements, the plea ought to be rejected*."

"Fil-fehma tal-Qorti, l-eccezzjoni tar-*res judicata* f'din il-kawza ma tistghax tigi milqugha. Il-Qorti rat illi jidher car mir-rikors promotur tar-rikorrenti illi dak li qed jitlob huwa rimedju ghal vjolazzjoni tad-dritt fondamentali tieghu ghat-tgawdija pacifika tal-proprjeta li kompliet isehh **wara** s-sentenza tal-Qorti Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem. Il-Qorti taghraf illi ghalkemm huwa minnu li r-rikorrent gie moghti kumpens ghall-ksur li kien garrab sa dik is-sentenza, il-ksur li kien gie ravizzat ghadu jippersisti, u dan peress illi mhux talli r-rikorrenti ghadu privat mill-pussess tal-proprjeta tieghu, izda talli l-ammont ta' kera dovuta ghall-istess proprjeta ghadu fl-istess ammont li gie kkonsidrat leziv ghad-drittijiet tieghu.

"Il-Qorti taghraf illi skont il-gurisprudenza kostanti ta' dawn il-Qrati u tal-Qorti ta' Strasbourg, l-Istat m'ghandux biss obbligu negattiv illi ma jinterferixix fid-drittijiet tal-individwu, izda ghandu wkoll obbligu posittiv illi jassigura l-protezzjoni u l-garanzija tad-drittijiet fondamentali u l-godiment taghhom mill-individwu. F'dan il-kaz, huwa car illi l-obbligu tal-Istat ma ntemmx bil-hlas tal-kumpens likwidat favur ir-rikorrent, galadarba l-Istat ma ha l-ebda pass sabiex itemm is-sitwazzjoni li waslet ghal-lezjoni tad-drittijiet tar-rikorrenti. Dak li l-Qorti trid tiddetermina f'din is-sentenza m'hijiex il-kwistjoni illi gie determinat finalment bis-sentenza tal-Qorti ta' Strasbourg. Dak li l-Qorti hija kjamata sabiex tiddeciedi f'din il-kawza huwa jekk ir-rikorrent sofriex ksur tad-drittijiet tieghu **wara** dik is-sentenza, u cioe materja li ma necessarjament ma gietx determina fis-sentenzi msemmija.

"Ghaldaqstant fil-fehma tal-Qorti l-eccezzjoni ta' res judicata hija nfondata u qed tigi michuda.

"**Ikkonsidrat;**

"Trattati dawn l-eccezzjoni preliminari, il-Qorti sejra issa tghaddi sabiex tezamina din l-azzjoni fil-meritu.

"L-Artikolu 1 tal-Protokol 1 huwa certament applikabbli f'dan il-kaz ghaliex kif inghad fis-sentenza fl-ismijiet **AIC Joseph Barbara et vs L-Onorevoli Prim'Ministru et** deciza mill-Qorti Kostituzzjonali fil-31 ta' Jannar 2014:

> "*...fejn si tratta minn ilmenti ta' vjolazzjoni ta' natura kontinwa tad-drittijiet ta' proprjeta` bhala rizultat tat-twettieq ta' ligijiet li jimponu arrangamenti lokatizji fuq is-sidien u li jipprovdu ghal ammont ta' kera allegatament inadegwat, gew ritenuti li jammontaw ghal mezz ta' kontroll mill-iStat fuq l-uzu tal-proprjeta` u, inkwantu tali, jaqghu sabiex jigu kkunsidrati taht it-tieni paragrafu tal-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll. Interferenza bhal din trid tkun kompatibbli mal-principji ta' (i) legalita` (lawfulness), (ii) ghan legittimu fl-interess generali, u (iii) bilanc gust*."

"L-artikolu 1 tal-Ewwel Protokol fih tliet regoli. L-ewwel regola tistabilixxi d-dritt li kull persuna (kemm fiżika u kif ukoll morali) tgawdi ħwejjiġha bil-kwiet. It-tieni regola trid li biex persuna ma titħalliex tgawdi ħwejjiġha bil-kwiet irid ikun hemm interess pubbliku, bla ħsara ta' kundizzjonijiet maħsuba fil-liġi u l-prinċipji ġenerali ta' dritt internazzjonali. It-tielet regola trid li l-ewwel żewġ regoli ma jnaqqsux il-jedd tal-Istat li jwettaq liġijiet li jkunu xierqa biex (a) jikkontrolla l-użu tal-ġid skond linteress ġenerali, jew (b) biex jiżgura l-ħlas ta' taxxi, kontribuzzjonijiet jew pieni. B'mod partikolari, fil- ħarsien tal-jedd imsemmi f'dak l-artikolu, irid jintwera li jkun inżamm u tħares il-bilanċ xieraq bejn l-interessi tal-komunita' u dawk tal-individwu li ġidu jkun intlaqat mill-għemil tal-Istat.[6]

"Illi, fuq kollox, l-imsemmija tliet regoli tal-Artikolu 1 huma minsuga waħda mal-oħra u għandhom jinftehmu b'qari ma' xulxin. Għalhekk, filwaqt li l-liġijiet li jagħtu s-setgħa lill-Istat li jieħu ġid f'idejh għall-għanijiet pubbliċi huma meqjusa bħala meħtieġa f'soċjeta' demokratika, dawn ma jagħtux jedd assolut jew insindakabbli lill-Istat, għaliex tali jedd għandu jitqies bħala eċċezzjoni jew limitazzjoni għall-jedd tal-individwu li jgawdi ħwejġu u ġidu bil-kwiet. Għalhekk l-Istat irid juri, kif imiss, li l-jedd tiegħu wettqu bil-qies u fil-parametri permessi mil-liġi.[7]

"Dan l-Artikolu jirreferi għall-interess pubbliku jew generali, u mhux għas-skop pubbliku, u huwa dan il-kriterju tal-interess li huwa l-qofol, li jħoll u jorbot jekk għemil jiksirx dak l-artikolu konvenzjonali.[8] Il-kejl ghal tali interess pubbliku jew generali hu jekk f'għemil partikolari joħrogx il:

> "*fair balance ... between the demands of the general interest of the community and the requirements of the protection of the individual's fundamental rights. The search for this balance is*

[6] **Mario Falzon vs Direttur Generali Dwana et**, Prim'Awla tal-Qorti Kostituzzjonali, deciza 23 ta' Ottubru 2014.
[7] *Idem*.
[8] **Mousu' vs Direttur tal-Lottu Pubbliku et**, Qorti Kostituzzjonali deciza 6 ta' Ottubru 1999.

> *inherent in the whole of the Convention and is also reflected in the structure of Article 1.*"[9]

"Illi huwa stabilit li biex indħil fit-tgawdija tas-sid jkun gustifikat fl-interess generali, irid jintwera li hemm utilita' konkreta għal dak l-indħil, u mhux semplici ipotesi ta' bżonn jew aspirazzjoni.[10] Minbarra dan, l-interess generali jew pubbliku għandu jibqa' jseħħ għaż- żmien kollu tal-indħil fit-tgawdija tal-gid tal-persuna.[11]

"Ghal dak li jirrigwarda l-qasam ta' proprjeta residenzjali, huwa maghruf illi l-margini ta' apprezzament tal-Istat huma wiesgha peress illi decizjonijiet f'dan il-qasam jirrikjedu konsiderazzjoni ta' kwistjonijiet socjali, ekonomici u politici. Infatti gie ritenut illi l-gudizzju tal-Legislatur dwar x'inhu fl-interess pubbliku ghandu jigi rispettat sakemm ma jkunx manifestament bla bazi ragonevoli,[12] u dejjem jekk jinzamm proprozjon ragonevoli bejn il-mezzi uzati u l-ghan mixtieq li jinkiseb bil-mezzi uzati mill-Istat sabiex jikkontrolla l-uzu tal-proprjeta` tal-individwu, u cioe bilanc xieraq bejn l-interess pubbliku generali u l-harsien tad-drittijiet fondamentali tas-sidien.

"Kif inghad fis-sentenza fl-ismijiet **Angela sive Gina Balzan vs L-Onorevoli Prim'Ministru et** deciza mill-Qorti Kostituzzjonali fis-7 ta' Dicembru 2012:

> **"[h]*ekk kif il-Gvern ghandu dritt jespropria art fl-interess pubbliku, basta joffri kumpens gust ghal dak it-tehid, hekk ukoll jekk, fl-interess nazzjonali, ihoss li jrid jintervjeni fl-uzu li jsir minn proprjeta` ta' terzi, irid jara li c-cittadin privat ma jigix ippregjudikat, u li jinghata kumpens xieraq ghall-uzu impost. L-aspett socjali ta' ligi trid tigi evalwata mill-Gvern, u sta ghall-Gvern jara li ligi, applikabbli ergo omnes, twassal ghal-konsegwenzi mixtieqa, pero`, fejn se jigu aggevolati klassi ta' persuni f'sitwazzjoni partikolari, il-Gvern irid jara li ma tbatix klassi ohra ta' cittadin, u hawn il-htiega ta' bilanc gust*."**

"Il-Qorti taghmel referenza wkoll ghas-sentenza tal-Qorti Kostituzzjonali tal-31 ta' Jannar 2014 fl-ismijiet **AIC Joseph Barbara vs L-Onorevoli Prim'Ministru et** fejn intqal illi:

> **"[h]*uwa minnu li fejn si tratta ta' uzu ta' proprjeta` fl-interess generali fil-kuntest ta' social housing il-valur li jista' jkollu jithallas jista' jimporta riduzzjoni konsiderevoli fl-ammont tal-kera pagabbli izda wiesgha kemm hu wiesgha l-margini ta' diskrezzjoni***

---

[9] **Sporrong and Lonnroth v. Sweden**, ECHR 7151/75 deciza 23 ta' Settembru 1982, par. 69.
[10] **Cachia vs Avukat Generali**, Qorti Kostituzzjonali deciza 28 ta' Dicembru 2001.
[11] **Francis Bezzina Wettinger vs Kummissarju tal-Artijiet**, Qorti Kostituzzjonali deciza 10 ta' Ottubru 2003.
[12] **Bitto and others v. Slovakia**, ECHR deciza 28 ta' Jannar 2014.

> ***li ghandu l-iStat f'dan il-qasam din id-diskrezzjoni ma hix bla limitu u l-ezercizzju taghha ma jistax igib konsegwenzi li jikkozzaw mal-esigenzi minimi tal-Konvenzjoni*.”**

“Fil-kaz in ezami jirrizulta, u mhux kontestat, l-ordni ta' rekwizizzjoni fuq id-dar tar-rikorrenti bin-numru RO 16830, harget originarjament fil-31 ta' Awissu 1976. Jirrizulta u mhux kontestat ukoll illi l-intimat Calcedonio Ciantar dahal joqghod f'dan il-fond f'Mejju 1988, u ghadu jirrisjedu fl-istess sal-gurnata tal-llum flimkien maz-zewg ulied. F'dan il-kaz partikolari diga tezisti sentenza kontra l-Istat, u favur ir-rikorrenti, datata 30 ta' Awissu 2016, **fejn il-Qorti ta' Strasbourg kienet ikkonkludiet illi l-ordni ta' rekwizizzjoni kienet leziva tad-drittijiet tar-rikorrent sanciti ai termini tal-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokol, u dan minhabba illi kienet nieqes l-element ta' proporzjonalita illi huwa mehtieg li jigi rispettat sabiex mizuri ta' interferenza fit-tgawdija ta' proprjeta ikunu in linja mar-rekwiziti ta' dan l-Artikolu.**

“Fir-rigward tal-argument maghmula mir-rikorent relatati mal-elegibilita tal-intimat ghall-allokazzjoni ta' akkomodazzjoni socjali, il-Qorti tirrileva illi fis-sentenza msemmija diga gie stabbilita li l-ordni kellha ghan legittimu u li kienet fl-interess pubbliku, u li l-ksur soffert mir-rikorrent kien jikkoncerna l-isproporzjonalita tal-mizuri mehuda mill-Isat. Din il-kawza tibni fuq dawk is-sentenzi fis-sens illi l-ghan taghha m'huwiex, u ma jistghax ikun illi terga tidhol f'dak l-istess kwezit, izda huwa biss sabiex jigi determinat jekk il-ksur ravvizat ghadux jipperdura.

“Kemm l-Awtorita tad-Dar fl-eccezzjoni kontenuta fil-paragrafi 18 – 23 tar-risposta taghha, u kif ukoll l-Avukat Generali fl-eccezzjoni numru 5 tieghu, jikkontendu illi l-Qrati, inkluz il-Qorti ta' Strasbourg ma hassewx illi kien hemm l-estremi neccessarji sabiex tithassar l-ordni ta' rekwizizzjoni in kwistjoni. L-Awtorita ta' Djar tkompli tghid illi l-Qrati ma hassrux l-ordni ta' rekwizizzjoni sabiex jibqu koerenti mal-konkluzjoni taghhom illi l-ordni kienet wahda legitimma u fl-interess pubbliku.

“F'dan ir-rigward il-Qorti tirrileva l-ewwel nett illi il-Qorti Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem ma setghat qatt ordnat it-thassir tal-ordni ta' rekwizizzjoni ghaliex dan jaqa' strettament barra l-kompetenza taghha. Ghalhekk il-fatt li l-Qorti ta' Strasbourg ma ordnatx il-kancellament tal-ordni ta' rekwizizzjoni ma kienx ghar-ragunijiet moghtija mill-intimati, u assolutament ma jistghax iwassal ghall-konkluzjoni proposta minnhom.

“Il-Qorti taghmel referenza ghas-sentenza tal-Qorti Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem fejn il-Qorti kritikat severament il-Qrati ta' gurisidizzjoni kostituzzjonali Maltin minhabba r-rifjut taghhom li jaghtu dak li skont il-Qorti kien ir-rimedju xieraq u sabet illi fil-fatt, bl-agir taghhom il-Qrati Maltin stess kienu qieghdin jiksru d-dritt ghar-rimedju xieraq sancit permezz tal-Artikolu 13 tal-Konvenzjoni:

> *“82. Nevertheless**, the Court has found in a number of cases brought under Article 1 of Protocol No. 1***

<u>against Malta, that the applicants maintained their victim status notwithstanding a favourable decision by the Constitutional Court</u> *(see, for example, Azzopardi, cited above, § 34, and Frendo Randon and Others, cited above, §§ 38-39 in connection with expropriations; and Gera de Petri, cited above, § 53, concerning the control of property under title of possession and use subject to recognition rent) mainly because the domestic courts had failed to award compensation for the relevant pecuniary damage decades after the applicants had started being affected by the violation. The same has occurred in the present case, in connection with requisition orders. Indeed, the applicant pursued constitutional proceedings before the Civil Court (First Hall) in its constitutional jurisdiction and, on appeal, before the Constitutional Court. The Court has found that despite the fact that those courts found in the applicant's favour, he has remained a victim of the alleged violation (see paragraph 48 above).* ***The Court considers that findings that an applicant remains a victim of a violation are an indication that a remedy might not be effective for the purposes of Article 13. Moreover, the Court observes that this complaint is not an isolated one and that other applications to this effect are currently pending before it. In this light, it considers that it must assess the effectiveness of such a remedy in practice.***

[…]

"84. The Court observes that the wording of the law is clear. Under the Constitution, in order to redress human rights violations which are protected by the provisions of the Constitution, a court of constitutional jurisdiction "may make such orders, issue such writs and give such directions as it may consider appropriate for the purpose of enforcing, or securing the enforcement of, any of the provisions ..." (see relevant domestic law, paragraph 28 above). The same wording is used in the European Convention Act, in connection with human rights protected by the Convention. The right to property, at issue in the present case, is covered by both texts. ***The Court further observes that the Government have emphasised in their observations (see, for example, paragraph 72 above) that there were no limits to the powers of the courts of constitutional jurisdiction to grant redress, and that they could also, if necessary, release property and evict a tenant.***

[…]

"85. In the present case, the Constitutional Court considered, on the basis of its previous judgments, that

it would not be appropriate to release the property and evict the tenant. It further considered that it did not have the power to impose a higher rent for the future when such rent was not provided for by law – the latter findings were also based on that court's case-law. It reiterated that its role was limited to awarding compensation for the violation that had occurred (see paragraph 21 above).

"86. Hence ***there is no doubt that in law, the courts of constitutional jurisdiction could annul an order and evict a tenant. Such a measure would have prevented the continuation of the violation.*** *Nevertheless, it is clear from the case-law relied on by the domestic court and that submitted by the applicant that in situations such as those of the present case, namely where a lawful requisition has imposed an excessive burden on an applicant leading to a violation, the courts of constitutional jurisdiction, and in particular the Constitutional Court on appeal, do not take such action. Indeed, the Government have not provided one such example, despite having been requested to do so, and despite the fact that thousands of requisition orders have been in place in the past decades. It follows that,* ***despite having the power to do so, in practice, the Constitutional Court has repeatedly failed to take the required action which would bring the violation to an end.***

"87. The Court observes that such an action would surely cause some distress to the tenant. Nevertheless, it would be for the Government to relocate such a tenant. It is the role of the courts of constitutional jurisdiction to provide the available remedy for convention violations, thereby protecting the victim from a continuing violation irrespective of any Government discomfort. This is particularly so when the Government could avoid any such situations by amending the law in such a way as to provide for a reasonable amount of rent.

"Ghalhekk huwa car illi dawn l-eccezzjonijiet moghtija mill-Awtorita tad-Djar u l-Avukat Generali bl-ebda mod ma jirriflettu s-sentenza tal-Qorti Ewropeja dwar id-Drittijiet tal-Bniedem. Anzi, hemm kontradittorjeta netta bejn dak li l-intimati qed jikkontendu li qalet il-Qorti ta' Strasbourg, u dan li verament qalet. Is-sentenza tal-Qorti ta' Strasbourg hija cara fic-censura taghha tal-Qrati Maltin minhabba n-nuqqas taghhom li jaghtu rimedju xieraq, inkluz permezz tal-annullament tal-ordni ta' rekwizizzjoni u r-rilaxx tal-proprjeta lura f'idejn l-individwi koncernati. Il-Qorti ghalhekk tqis illi dawn l-eccezzjonijiet ma jistghux jigu milqugha.

"Fir-rigward tal-eccezzjoni tal-Awtorita tad-Djar (par. 29) u tal-Avukat Generali (par. 7) illi l-ligi diga tipprovdi mekkanizmu adegwat, bilancjat

u gust ghar-revizjoni ta' kera permezz tal-emendi li saru mill-legislatur fl-Att X tal-2009, il-Qorti tirrileva illi din il-kwistjoni kienet diga tqajmet anke quddiem il-Qorti ta' Strasbourg, u kien diga gie deciz illi dawn l-emendi kienu ineffettivi sabiex jindirizzaw il-lezjonijiet tad-dritt tal-proprjeta li kien qed jigi soffert minhabba l-ordinijiet ta' rekiwizizzjoni. Aghar minn hekk, il-Qorti ta' Strasbourg sabet illi b'dawn l-emendi stess, l-ghan ta' liema kien suppost illi jindirizz il-ksur sistematiku tad-dritt ta' proprjeta, ma kienux lahqu l-bilanc necessarju skont l-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokol bejn l-interess pubbliku u d-drittijiet fondamentali tas-sidien tal-proprjeta.

"Fuq dawn l-emendi l-Qorti ta' Strasbourg ppronunzjat:

> "*55. The Court takes note of the efforts made by the Government to make changes to the legislation (in the form, inter alia, of the 2010 amendments) in the wake of the execution phase before the Committee of Ministers in connection with a series of judgments delivered against Malta concerning this subject matter (see Ghigo, cited above; Edwards, cited above and Fleri Soler and Camilleri v. Malta, no. 35349/05, ECHR 2006-X). Indeed, in the first two of those cases the Court, having regard to the systemic situation it had identified, considered that general measures at national level were called for. Nevertheless, despite the passage of ten years, those cases remain open before the Committee of Ministers. In this connection,* ***the Court cannot but note that the rents provided for by the amended law remain in stark contrast to the values of such property****.*
>
> "*56. In relation to the present case, the Court observes that the amelioration brought about by the 2010 amendments increased the annual rent payable to the applicant in 2010 from EUR 93 to EUR 185 – the latter sum will continue to increase by a few euro every three years thereafter (for example, the rent in 2014 was EUR 197). The Court also observes that according to the court-appointed architect's valuation and also the Government's own estimate, the annual rent of the property at issue for 2010 was EUR 2,850 and EUR 2,000 respectively. Thus, for the same year, according to the new laws in force, the applicant was to receive in rent less than 10% of the market value estimated by the Government.*
>
> *"57.* ***Having regard to the meagre amount of rent received by the applicant, which persists to date despite the relevant amendments, the Court finds that a disproportionate and excessive burden continues to be imposed on the applicant, who has been ordered to bear most of the social and financial costs of supplying housing***

> ***accommodation to C.C. It follows that the Maltese State has failed to strike the requisite fair balance between the general interests of the community and the protection of the applicant's right of property (ibid; see also, mutatis mutandis, in connection with the above-mentioned amendments****, Anthony Aquilina v. Malta, §§ 63 and 67, no. 3851/12, 11 December 2014).*"

"Ghalhekk huwa car illi dawn l-eccezzjonijiet m'ghandhomx mis-sewwa u qed jigu michuda.

"Fir-rigward tal-eccezzjoni tal-Awtorita tad-Djar illi l-Qrati ma jistghux jghollu l-kera stabbilita mill-ligi, u ma jistghux iwarrbu dawk li hemm migbur fil-Kapitolu 12 tal-Ligijiet ta' Malta ghaliex ikunu qed jiehdu post il-legislatur (par. 24 – 27), il-Qorti tibda l-ewwel nett sabiex tirrileva illi dan l-argument imur kompletament kontra l-argument maghmula mill-Avukat Generali quddiem il-Qorti ta' Strasbourg fil-kawza intavolata mir-rikorrent stress, fejn l-Avukat Generali, in rapprezentanza tal-Istat Maltin qal car u tond illi l-Qrati ta' gurisidizzjoni kostituzzjonali ghandhom diskrezzjoni wiesgha sabiex jaghtu **kwalunwke rimedju li jhossu xieraq ghal lezjoni misjuba minnhom, inkluz l-izgumbrament tal-proprjeta in kwistjoni,** u dan kif jidher fil-paragrafu 84 tas-sentenza:

> "***The Court further observes that <u>the Government have emphasised</u> in their observations (see, for example, paragraph 72 above) <u>that there were no limits to the powers of the courts of constitutional jurisdiction to grant redress</u>, and that they could also, if necessary, release property and evict a tenant.***

"Anke a bazi ta' dan l-argument tal-Gvern Maltin stress, il-Qorti ta' Strasbourg irriteniet illi:

> "*88. In this connection, the Court reiterates that it is not for it to interpret domestic law; nevertheless,* ***it cannot but note the discrepancy between what appears to be the literal word of the law, and the interpretation given by the courts of constitutional jurisdiction as to the possibility of awarding a higher future rent. Indeed such an order, which appears to be allowed by the Constitution and the European Convention Act,*** *would have no bearing on the validity or otherwise of the laws in place, which affect the generality of the public. It would, however, constitute a measure vis-à-vis an individual applicant, which would provide for an end to the violation without affecting the tenant. Nonetheless, this course of action has never been taken by the courts of constitutional jurisdiction."*

"Fir-rigward tal-argument illi l-Qorti ma tistghax ma tapplikax il-ligi, anke jekk issib li hija leziva tad-drittijiet fondamentali tal-bniedem ghaliex inkella tkun qed tiehu post il-legislatur, il-Qorti tqis illi huwa relevanti li taghmel referenza ghas-sentenza tal-Qorti Supreme tal-Istati Uniti fl-ismijiet **Marbury v Madison,** fejn inghad illi:

> "*The powers of the legislature are defined and limited; and that those limits may not be mistaken or forgotten, the constitution is written. To what purpose are powers limited, and to what purpose is that limitation committed to writing; if these limits may, at any time, be passed by those intended to be restrained? The distinction between a government with limited and unlimited powers is abolished, if those limits do not confine the persons on whom they are imposed, and if acts prohibited and acts allowed are of equal obligation. It is a proposition too plain to be contested, that the constitution controls any legislative act repugnant to it; or, that the legislature may alter the constitution by an ordinary act.*
>
> *"Between these alternatives there is no middle ground. The constitution is either a superior, paramount law, unchangeable by ordinary means, or it is on a level with ordinary legislative acts, and like other acts, is alterable when the legislature shall please to alter it.*
>
> *"If the former part of the alternative be true, then a legislative act contrary to the constitution is not law: if the latter part be true, then written constitutions are absurd attempts, on the part of the people, to limit a power in its own nature illimitable.*
>
> *"Certainly all those who have framed written constitutions contemplate them as forming the fundamental and paramount law of the nation, and consequently the theory of every such government must be, that an act of the legislature repugnant to the constitution is void.*
>
> […]
>
> *"It is emphatically the province and duty of the judicial department to say what the law is. Those who apply the rule to particular cases, must of necessity expound and interpret that rule. If two laws conflict with each other, the courts must decide on the operation of each. [5 U.S. 137, 178] So if a law be in opposition to the constitution: if both the law and the constitution apply to a particular case, so that the court must either decide that case conformably to the law, disregarding the constitution; or conformably to the constitution, disregarding the law: the court must determine which of these conflicting*

> *rules governs the case. This is of the very essence of judicial duty.*
>
> *"If then the courts are to regard the constitution; and the constitution is superior to any ordinary act of the legislature; the constitution, and not such ordinary act, must govern the case to which they both apply.*
>
> "*Those then who controvert the principle that the constitution is to be considered, in court, as a paramount law, are reduced to the necessity of maintaining that courts must close their eyes on the constitution, and see only the law.*
>
> "***This doctrine would subvert the very foundation of all written constitutions. It would declare that an act, which, according to the principles and theory of our government, is entirely void, is yet, in practice, completely obligatory. It would declare, that if the legislature shall do what is expressly forbidden, such act, notwithstanding the express prohibition, is in reality effectual. It would be giving to the legislature a practical and real omnipotence with the same breath which professes to restrict their powers within narrow limits. <u>It is prescribing limits, and declaring that those limits may be passed at pleasure.</u>***
>
> *"That it thus reduces to nothing what we have deemed the greatest improvement on political institutions-a written constitution, would of itself be sufficient, in America where written constitutions have been viewed with so much reverence, for rejecting the construction*."[13]

Kif qalet din il-Qorti fuq eccezzjoni simili fis-sentenza fl-ismijiet **AIC Joseph Barbara et vs Myriam Vella et** deciza fit-30 ta' Mejju 2018

> "*Il-Qorti taghraf illi l-poter tal-Parlament Malti li jillegisla m'huwiex illimitat. Dan il-poter huwa limitat mill-Kostituzzjoni stess, fis-sens illi kwalunwke ligi promulgata mill-Istat ghandha necessarjament tkun konformi mad-dettami tal-Kostituzzjoni. Imbaghad, meta l-Legislatur dahhal fis-sehh il-Kapitolu 319 tal-Ligijiet ta' Malta, kompla zied ma' din il-limitazzjoni, u dan billi l-ligijiet ordinarja promulgati mill-Parlament iridu jkunu wkoll konformi mad-dettami ta' dan il-Kapitolu, cioe il-konvenzjoni Ewropea. Huwa proprju hawnhekk li tidhol is-sistema ta'* ***checks and balances*** *u l-konsegwenti poter u dmir tal-Qrati ta' kompetenza kostituzzjonali illi jaraw illi l-Parlament ma jabbuzax mill-poter koncess lilu mill-Kostituzzjoni bil-promulgar ta' ligijiet li jmorru kontra*

[13] **Marbury v. Madison**, Qorti Suprema tal-Istati Uniti, 5 U.S. 1 Cranch 137 137 (1803).

> *l-Kostituzzjoni jew l-Att Dwar il-Konvenzjoni Ewropeja. Tant l-Legislatur stess gharaf kemm hu vitali li l-Qrati ta' kompetenza Kostituzzjonali jinghataw il-mezzi biex jillimitaw il-poter tal-Parlament u jizguraw li l-Parlament jagixxi strettament entro l-parametri tal-poter moghti lilu mill-Kostituzzjoni, illi, kif intqal aktar il-fuq, il-ligi taghti lil Qrati ta' kompetenza Kostituzzjonali poter u diskrezzjoni wiesgha f'dawk il-kazijiet fejn jirrizulta lil Qorti li individwu sofra, jew jista' jsofri ksur tad-drittijiet fondamentali garantiti lilu mill-Kostituzzjoni jew il-Kapitolu 319 tal-Ligijiet ta' Malta. Filfatt kull fejn il-Qrati ta' kompetenza Kostituzzjonali jsibu illi xi ligi hija nkompatibbli mal-Kostituzzjoni jew mal-Att Dwar il-Konvenzjoni Ewropeja, il-Qrati jistghu jaghtu kwalunwke rimedju xieraq sabiex jindirizzaw il-ksur soffert mir-rikorrent*."

"Ghalhekk huwa car illi din l-eccezzjoni tal-Awtorita tad-Djar ukoll hija nfondata u qed tigi michuda.

"Fir-rigward tal-eccezzjoni tal-Awtorita tad-Djar (par. 28) u tal-Avukat Generali (par. 6) illi mhux necessarjament illi l-vjolazzjoni ser tibqa' tipperdura fil-futur u r-rikorrent ser ikollu dejjem joqghod jiftah kawzi quddiem il-Qorti ghal kumpens, il-Qorti tirrileva illi l-intimati ma ressqu l-ebda prova illi l-Istat qed jiehu xi passi sabiex jirrisolvi din is-sitwazzjoni definittavament. Mill-provi prodotti quddiem din il-Qorti dak li jirrizulta huwa li fin-nuqqas tat-thassir tal-ordni ta' rekwizizzjoni, ir-rikorrent ser jibqa' privat mill-proprjeta privata tieghu u in kambju ser ikun qed jircievi kera mizera illi bl-ebda mod ma tirrifletti l-valur lokatizju tal-fond, u dan ghal zmien indeterminat. Ghalhekk fil-fehma tal-Qorti, din l-eccezzjoni tal-Awtorita tad-Djar u tal-Avukat Generali hija nfondata u qed tigi michuda.

"**<u>Rigward ir-rimedju xieraq</u>**

"Fir-rigward tal-eccezjoni tal-Awtorita tad-Djar illi l-valuri moghtija mil-Perit ex parte Godwin Abela huwa eccessivi, il-Qorti rat illi l-intimati ma ressqu ebda prova rigward il-valur tal-proprjeta in kwistjoni, inkluz il-valur lokatizju taghha wara l-2016. Ikkonsidrat illi hawnhekk si tratta ta' proprjeta il-Gzira, li ghandha l-arja taghha u li skont ir-rapport tista' tigi zviluppata fi blokk ta' appartamenti ta' erba' sulari f'appartament jew tnejn fuq kull sular, il-Qorti tqis illi l-valur ta' €160,000 fl-2016, u €175,000 fl-2017 ma jidhirx li huwa wiehed eccessiv. Ghalhekk din l-eccezzjoni qed tigi michuda.

"Mir-rapport tal-Perit Godwin Abela a fol 81 *et seqq* jirrizulta illi l-valur lokatizzju fl-2016 kien fl-ammont ta' €6,400 fis-sena, filwaqt illi fl-2017 kien fl-ammont ta' €7,000 fis-sena, u cioe circa €533 - €583 fis-sena. Illi ghalhekk l-kera reali tal-fond in kwistjoni minn Awissu 2016 sad-data ta' din is-sentenza li kellu jippercepixxi r-rikorrent kienet ta' circa €14,000. Il-Qorti tqis pero illi dan l-ammont ghandu jigi aggustat sabiex jirrifletti l-

fatt illi din il-proprjeta kienet qed tintuza ghal skopijiet socjali, fejn, kif jinghad fil-gurisprudenza tal-Qorti ta' Strasbourg l-ammont ta' kumpens m'ghandux neccessarjament jirrifletti b'mod assolut il-valur tal-kera fuq is-suq liberu.

"Ghalhekk il-Qorti qed tillikwida l-**kumpens pekunarju** dovut lir-rikorrent fis-somma ta' sitt elef ewro (**€6,000**)

"Fir-rigward tal-kumpens non-pekunarju, il-Qorti qed tiffissa dan fl-ammont ta' €750 fis-sena, u dan fid-dawl tal-fatt illi l-Istat kien diga ilu avzat sa mis-sena 2006 illi s-sitwazzjoni vigenti kienet qed tikkawza lir-rikorrenti lezjoni tad-drittijiet fondamentali taghha, u apparti l-hlas tal-kumpens pekunarju likwidat sal-2016, l-Istat halla illi r-rikorrenti jkompli sofri l-istess vjolazzjoni tad-drittijiet bl-istess mod, sakemm kellu jerga jirrikorri ghall-proceduri kostituzzjonali.

"Ghalhekk is-somma dovuta bhala **kumpens non-pekunarju** hija fl-ammont ta' elf, erba' mija u sebgha u tletin ewro u hamsin centezmu (**€1,437.50**).

"Fir-rigward tal-annullament tal-ordni ta' rekwizizzjoni u l-izgumbrament ta' Calcedonio Ciantar, il-Qorti diga aktar il-fuq cahdet l-eccezzjonijiet tal-Awtorita tad-Djar u l-Avukat Generali fir-rigward tal-annullament tal-ordni ta' rekwizizzjoni u l-izgumbrament ta' Calcedonio Ciantar. Imiss issa ghalhekk sabiex jigu trattati l-eccezzjonijiet ta' Ciantar f'dan il-kuntest, illi eccepixxa illi jekk jigi zgumbrament huwa jista' jispicca *homeless* ghaliex m'hemmx talba sabiex jinghata residenza alternattiva.

"Il-Qorti tibda billi tosserva illi huwa d-dmir tal-Istat li jipprovdi ghall-protezzjoni ta' persuni vulnerabbli bhal Ciantar, u dan id-dmir ma jistghax jigi kollhu addossat fuq spallejn ir-rikorrent, qua cittadin privat.

"Fid-dawl tas-sentenzi tal-Qorti ta' Strasbourg moghtija kontra Malta stess, inkluz bejn l-istess partijiet f'din il-kawza u fuq l-istess proprjeta, il-Qorti tqis illi huwa parti krucjali tar-rimedju xieraq illi din il-Qorti ghandha tannulla l-ordni ta' rekwizizzjoni in kwistjoni u tordna l-izgumbrament ta' Calcedonio Ciantar, u dan sabiex ir-rikorrenti jkunu jistghu jirriprendu l-pusses tal-proprjeta taghhom, anke jekk l-intimat Ciantar m'ghandux akkomodazzjoni alternattiva, il-ghaliex, kif inghad fis-sentenza citata, ghandu jkun l-Istat li jirrisolvi din il-problema bir-riallokazzjoni tal-inkwilin, u mhux ic-cittadin privat.

"Artikolu 13 tal-Konvenzjoni Ewropeja jaghti lil kull min sofra minn lezjoni tad-drittijiet fondamentali, id-dritt ghal rimedju effettiv. Il-Qorti Ewropeja insenjat li dan ir-rimedju ghandu jkun "effettiv" fil-prattika u fid-dritt, - vide Olhan vs Turkey [GC] no. 22277/93 para.97 ECHR 2000 – VII. Di piu', ir-rimedju ghandu jkun effettiv fis-sens:

> ***"... of either <u>preventing</u> the alleged violation or <u>its continuation</u> or of providing adequate redress for any violation that has already occured"*** [enfasi ta din il-Qorti]
>
> **Vide Kudla vs Poland App. No.30210/96 deciza fis-26 ta' Ottubru 2000 mill-ECHR**

"Il-Qorti tqis u tifhem illi il-funzjoni tal-Qrati hija li jiggudikaw skond il-ligi applikata ghall-fatti tal-kaz in ezami. Il-Qorti tifhem ukoll illi mhux il-funzjoni tal-Qrati li jillegislaw. Dan huwa il-mistier tal-Parlament. Din il-Qorti tifhem ugwalment pero illi fejn il-Qorti ta' Gurisdizzjoni Kostituzzjonali taghraf lezjoni tad-drittijiet fondamentali, **hija obbligata li tipprovdi rimedju effettiv.** Dan ir-rimedju ghandu jkun *tailor-made* biex jipprevjeni jew jirrimedja il-lezjoni tad-dritt fundamentali tar-rikorrent. Ghaldaqstant isegwi illi r-rekwiziti ta prevedibilita', certezza u nuqqas ta' arbitrarjeta japplikaw ghall-legislazzjoni innifisha izda mhux ghar-rimedju effettiv li inerentement ghandu jkollu ir-rekwizit ta' flessibilita' biex tinnewtralizza il-hsara kagunata mil-lezjoni tad-dritt fondamentali.

"Din il-Qorti apprezzat l-isforzi recenti tal-Parlament Malti bil-promulgazzjoni tal-Att XXVII tat-2018 biex jindirizza il-problemi gravi ta' *affordable housing* u il-perjodu ta' protezzjoni estiza moghti lill-inkwilin u dana in vista tas-sensiela tal-gurisprudenza recenti tal-Qorti Ewropeja fil-materja in ezami.

"Il-Qorti ghalhekk hija tenuta li tissindika jekk kemm il-dabra dan l-Att huwiex applikabbli ghal-kaz in ezami u jekk jipprovdix rimedju effettiv ghall-intimat Ciantar.

"Hija il-fehma konsiderata ta din il-Qorti illi ic-cirkostanzi tal-kaz in ezami jeludu il-protezzjoni tal-Att XXVII tal-2018. Dan qieghed jinghad il-ghaliex min jokkupa fond li gie rekwizizzjonat mill-privat mhuwiex konsiderat bhala "inkwilin" ai termini ta' Artikolu 2 tal-Kap. 158 u ma jibbenefikax mill-protezzjoni estiza ai termini tal-artikolu 5, 12, 12A, 12B, u dana skond l-ahhar Att XXVII tal-2018. Dan nonostante il-fatt li b'mod generali, huwa prezunt, li persuna li tokkupa fond rekwizizzjonat, <u>**hija persuna li l-aktar tehtieg protezzjoni mill-Istat.**</u>

"Dan ifisser li fin-nuqqas tal-mizuri implimentati minn din il-Qorti, l-intimat Ciantar jibqa minghajr protezzjoni xierqa. Dan huwa inaccettabbli. Il-Qorti tqis illi Ciantar huwa persuna vulnerabbli, ikkonsidrat il-fatt illi huwa jsofri minn dizabbilita kagun il-marda tal-Polio fi tfulitu. Ghalkemm huwa minnu illi ma saret l-ebda talba lil din il-Qorti sabiex tordna lil Awtorita tad-Djar illi ssib akkomodazzjoni alternattiva lil Ciantar, il-Qorti taghraf illi l-Qrati ta' Gurisdizzjoni Kostituzzjonali ghandhom s-setgha li jaghtu tali ordni bhala rimedju effettiv. Fil-fatt il-Qorti diga ghamlet dan f'diversi kawzi ohra.

"Ghalhekk il-Qorti takkorda erbgha snin zmien sabiex l-Awtorita tad-Djar issib akkomodazzjoni alternattiva ghal Calcedonio Ciantar, li trid

tkun idoneja ghall-bzonnijiet specjali tieghu. F'dan iz-zmien l-Awtorita tad-Djar ghandha thallas lir-rikorrenti is-somma ta' €350 fix-xahar, bhala kumpens ghad-deprivazzjoni kontinwata tal-proprjeta tar-rikorrenti, sakemm ma l-fond in kwistjoni jerga jigi ritornat effetivament lir-rikorrenti bil-pussess battal, filwaqt li Ciantar ghandu jibqa' jhallas l-istess ammont ta' kera kif stabbilita mill-ligi.

"Fir-rigward tal-kap tal-ispejjez il-Qorti tqis illi Calcedonio Ciantar m'ghandux ibati l-ispejjez ta' din il-kawza. Dan ghaliex m'ghandux jahti ghal-lezjoni sofferta mir-rikorrenti, peress illi jinsab fil-pussess tal-fond in kwistjoni strettament b'operazzjoni tal-ligi u mhux tort ta' xi agir abbuziv jew malizjuz minn naha tieghu. Dan apparti il-fatt illi, huwa principju sagrosant illi ghandu jkun l-iStat li jirrispondi ghall-lezjonijiet tad-drittijiet fondamentali, u mhux ic-cittadin privat. Ghalhekk l-ispejjez ghandhom jithallsu kollha mill-Awtorita tad-Djar u mil-Avukat Generali."

L-Appell tal-intimata l-Awtorita` tad-Djar.

8. L-intimata l-Awtorita` tad-Djar intavolat l-appell taghha fit- 13 ta' Novembru 2018, fejn talbet lil din il-Qorti sabiex joghgobha:

"[i] Tvarja u tirriforma s-sentenza appellata ….. billi tirriduci l-ammont li l-Awtorita` tad-Djar giet mitluba thallas in linea kumpens, u ukoll;

"[ii] tirrevoka il-parti tas-sentenza li ordnat it-terminazzjoni tal-kirja u l-izgumbrament fi zmien erba' snin tal-inkwilin Ciantar mill-fond de quo u;

"[iii] tirrevoka ukoll il-parti tas-sentenza fejn l-Awtorita` esponenti giet ordnata tirrialloka lill-istess inkwilin Ciantar u;

"[iv] tirrevoka ukoll il-parti tas-sentenza fejn l-Awtorita` tad-Djar giet ordnata thallas lir-rikorrent is-somma ta' tlett mija u hamsin ewro [€350] bhala kumpens kull xahar sakemm il-fond jibqa okkupat mill-inkwilin Ciantar, liema somma ghandha tawmenta b'rata ta' 5% kull sena jekk ikun il-kaz.

"[v] Tvarja ukoll l-allokazzjoni tal-ispejjez tal-kawza skond il-kaz.".

It-talbiet tal-intimata l-Awtorita` tad-Djar huma msejsa fuq dawn l-aggravji:

(1) il-kumpens moghti lir-rikorrent hu wiehed eccessiv tenut kont tac-cirkostanzi tal-kaz;

(2) ir-rimedji akkordati jezorbitaw ‘il barra mill-kompetenza tal-ewwel Qorti u wkoll minn dak li trid il-ligi; u

(3) hu l-Istat li jista’ jikser id-drittijiet fondamentali tal-bniedem u c-cittadin m’ghandux jehel ghal dak li jaghmel l-istat.

Risposta tal-intimat l-Avukat Generali

9. Fir-risposta tieghu ghall-appell tal-intimata l-Awtorita` tad-Djar, l-intimat l-Avukat Generali jiddikjara li hu jaqbel mal-aggravji mressqa u ghalhekk kien tal-fehma li l-appell kellu jintlaqa’ bl-ispejjez taz-zewg istanzi kontra r-rikorrent.

L-appell tal-intimat l-Avukat Generali.

10. L-intimat l-Avukat Generali pprezenta l-appell tieghu fid-19 ta’ Novembru 2018, fejn qed jitlob lil din il-Qorti:

> "joghgobha thassar, tirrevoka u tannulla is-sentenza appellata tad- 29 ta' Ottubru 2018 fejn iddikjarat li l-appellat garrab ksur tad-dritt fondamentali tieghu u minflok tiddikjara li ma sehhet l-ebda lezjoni u konsegwentement thassar kull kumpens u rimedju mill-Ewwel Onorabbli Qorti.
>
> "Minghajr pregudizzju ghas-suespost u jekk din l-Onorabbli Qorti tikkonferma li l-appellat garrab vjolazzjoni tad-drittijiet fondamentali tieghu, l-esponent jitlob sabiex din l-Onorabbli Qorti tvarja u tirriforma s-sentenza appellata moghtija mill-Prim Awla tal-Qorti Civili [sede Kostituzzjonali] fid-29 ta' Ottubru 2018 fl-ismijiet Louis Apap Bologna vs. Calcidonio Ciantar et billi tirriduci l-ammont li l-Avukat Generali gie mitlub ihallas bhala kumpens, tirrevoka l-parti tas-sentenza li ordnat it-terminazzjoni tal-kirja u l-izgumbrament fi zmien erba' snin tal-inkwilin Ciantar mill-fond de quo u konsegwentement tvarja ukoll l-allokazzjoni tal-ispejjez tal-kawza skond il-kaz.".

Hu fisser li l-aggravji tieghu jikkonsistu kif gej:

(1) il-pretensjonijiet tar-rikorrent diga` gew decizi f'kawza ohra;

u

(2) il-kumpens u r-rimedji moghtija mill-ewwel Qorti huma eccessivi.

Risposta tar-rikorrent

11. Fir-risposta tieghu pprezentata fit-3 ta' Dicembru, 2018, ir-rikorrent qed jitlob lil din il-Qorti sabiex tichad l-appelli intavolati mill-intimati ghar-ragunijiet hemm indikati u li ser jigu kkunsidrati aktar 'l isfel f'din is-sentenza.

Kunsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti

12. Il-Qorti issa ser tghaddi sabiex tikkunsidra l-aggravji mressqa mill-partijiet appellanti li jirrigwardaw il-kwistjoni ta' *res judicata* u r-rimedji moghtija mill-ewwel Qorti, flimkien mar-risposta ntavolata mir-rikorrent izda fejn l-aggravji tal-intimati huma l-istess jew simili sew, il-Qorti ser titrattahom flimkien.

L-ewwel aggravju tal-intimat l-Avukat Generali: [il-pretensjonijiet diga` gew decizi]

13. L-intimat l-Avukat Generali kien diga` ressaq il-kwistjoni ta' *res judicata* fil-konfront tat-talbiet tar-rikorrent bhala eccezzjoni quddiem l-ewwel Qorti. L-istess eccezzjoni nghatat mill-intimat Ciantar u wkoll mill-intimata l-Awtorita` tad-Djar.

14. L-ewwel Qorti ttrattat din l-eccezzjoni preliminari billi qabel xejn ikkunsidrat li biex tirnexxi l-eccezzjoni tar-*res judicata* hemm bzonn li jikkonkorru tlett elementi, jigifieri *eaedem personae, eadem res* u *eadem causa petendi*, biex tirnexxi eccezzjoni ta' *res judicata*. Wara li dahlet sew fis-sinjifikat ta' dawn it-tlett elementi, u dan permezz ukoll ta' referenza ghall-gurisprudenza tal-qrati taghna, iddecidiet li l-eccezzjoni ma setghetx tintlaqa'. Osservat dak li din il-Qorti tqis bhala punt krucjali,

jigifieri li r-rikorrent qed jitlob rimedju ghal ksur tad-dritt fundamentali tieghu ghat-tgawdija pacifika tal-proprjeta` ghaz-zmien wara li kienet inghatat is-sentenza tal-Qorti Ewropeja. Dan ghaliex proprju l-ksur kien ghadu jippersisti mehud in konsiderazzjoni li r-rikorrent kien ghadu privat mill-pussess tal-proprjeta` tieghu b'kera dovuta f'somma li kienet giet ikkunsidrata bhala leziva tad-drittijiet tieghu. Mehud dan in konsiderazzjoni, l-ewwel Qorti ddecidiet li tichad l-eccezzjoni ta' *res judicata* u din il-Qorti taqbel mal-hsieb taghha.

15. Minn harsa lejn il-premessi maghmula fil-paragrafi 15 sa 16 tar-rikors tieghu, jirrizulta li r-rikorrent qed jilmenta mill-fatt li s-sitwazzjoni qieghda tippersisti sahansitra wara li l-Qorti Ewropeja kkonfermat li kien hemm ksur tal-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll tal-Konvenzjoni. Hu qed jilmenta mill-fatt li l-ordni ta' rekwizizzjoni baqghet *in vigore* u l-intimat Ciantar baqa' jabita fil-fond bl-istess kera. Ighid li dan qed iwassal ghal vjolazzjoni kontinwata tad-dritt fondamentali tieghu ghat-tgawdija hielsa tal-proprjeta`, liema ksur seta' biss jieqaf billi l-fond jerga' lura fil-pussess tieghu wara li kull ordni ta' rekwizizzjoni tigi annullata u filwaqt li jithallas kumpens gust ghal dik l-okkupazzjoni. Hawn jaghmilha cara li qed jippretendi kumpens "*…ghaz-zmien wara d-decizjoni tal-Qorti Ewropea sopracitata;"*. Ghalhekk m'hemm l-ebda dubju li l-pretensjonijiet tar-rikorrent mhumiex l-istess bhal dawk li ressaq fil-

kawza fl-ismijiet **Louis Apap Bologna v. Calcidon Ciantar et**[14] deciza minn din il-Qorti stess fl-24 ta' Frar 2012.

16. Ghal din ir-raguni, il-Qorti ma ssibx li dan l-ewwel aggravju tal-intimat l-Avukat Generali hu gustifikat u tichdu.

L-ewwel aggravju tal-intimata l-Awtorita` tad-Djar
u t-tieni aggravju tal-intimat l-Avukat Generali [il-kumpens hu eccessiv]

17. L-intimata l-Awtorita` tad-Djar tghid li l-kumpens moghti mill-ewwel Qorti hu wiehed eccessiv tenut kont tac-cirkostanzi tal-kaz. Hi tghid li l-ewwel Qorti strahet fuq il-fatt li l-fond seta' jigi zviluppat meta l-valur tieghu kellu jkun skond dak li hu illum. Osservat li ma tressqet l-ebda prova li kien hemm xi tentattiv sabiex il-fond jinkera u taghti diversi ragunijiet ohra ghaliex il-kumpens ghandu jitnaqqas: [a] il-funzjoni tal-qrati moghnija b'setghat kostituzzjonali ma kienx li jillikwidaw danni civili izda danni rizultanti mill-ksur ta' jeddijiet fundamentali tal-bniedem; [b] il-likwidazzjoni tal-kumpens m'ghandhiex issir abbazi ta' kalkolu matematiku preciz; [c] ir-rimedju ma kienx dak ta' danni civili ghal opportunita` mitlufa; [d] il-kumpens ma setax jinhadem fuq it-telf imgarrab; [e] il-kumpens moghti mill-Qorti Ewropeja ta' €30,000 ghas-snin 1976 sa 2016 kellu jkun ta' gwida ghal-likwidazzjoni ta' kumpens

[14] Q.Kost. 57/2009.

dovut ghal sentejn; [f] fejn il-kaz jitratta mizuri legittimi fil-qasam tal-akkomodazzjoni socjali l-kumpens ma jistax jinhadem skond is-suq liberu; [g] fejn hemm biss "manifest unlawfulness in the deprivation or dispossession" jinghata "full resititution of losses"; [h] fis-sentenza ta' din il-Qorti fl-ismijiet **John Mattei et vs Awtorita` tad-Djar** intqal *"…Ma jistax ikun kontestat illi l-hrug tal-ordni ta' rekwizizzjoni kien legittimu u mahsub biex jaqdi htigijiet socjali legittimi"*; [i] dawn il-kunsiderazzjonijiet ma nghatawx il-piz li jisthoqqilhom mill-ewwel Qorti; [j] hu rilevanti x-xebh ma' kawzi simili fl-ghoti ta' kumpens.

18. L-intimat l-Avukat Generali ressaq sottomissjonijiet simili fir-rigward tat-tieni aggravju tieghu.

19. Dwar l-ewwel sottomissjoni tal-intimata l-Awtorita` tad-Djar fir-rigward tal-istima *ex parte*, din il-Qorti tirrileva li l-ewwel Qorti ma sabet l-ebda raguni ghaliex kellha tqis li l-valur tal-fond kif stmat mill-Perit *ex parte* Godwin Abela kien wiehed eccessiv. Hu veru li qieset il-possibilita` ta' zvilupp izda aktar importanti kkunsidrat li l-intimati ma kienu gabu l-ebda prova fir-rigward tal-valur tal-fond, ukoll dak lokatizju tieghu wara s-sena 2016. In vista ta' dan, din il-Qorti ghandha taccetta l-valuri moghtija mill-Perit Godwin Abela.

20. Imbaghad gie sottomess mill-intimata l-Awtorita` tad-Djar li r-rikorrent ma ressaq l-ebda prova li hu kien kapaci jsib persuni disposti li jikru l-fond in kwistjoni. Il-Qorti diga` kellha l-opportunita` tesprimi ruhha fuq aggravju simili fis-sentenza taghha fl-ismijiet **Maria Stella *sive* Estelle Azzopardi et vs. Avukat Generali et**[15] u ma ssib l-ebda raguni ghaliex ghandha titbieghed minn dan ir-ragunament:

> "…il-qorti, … tosserva illi din ma hijiex kawza civili ghal danni minhabba opportunita` mitlufa bi htija tal-konvenuti izda kawza ghal rimedji minhabba dak li l-atturi jqisu ksur tal-jedd taghhom ghat-tgawdija ta' hwejjighom; ghalhekk il-prova li riedu l-Avukat Generali u l-konvenuti Azzopardi ma hijiex strettament mehtiega ghalkemm tista' tkun fattur utli fost ohrajn bhal kriterju ghal-likwidazzjoni tad-danni. Barra minn hekk, ma huwiex realistiku li tistenna li l-atturi jressqu xhieda li jghidu li kienu lesti jikru l-fond minghandhom bil-kera ta' tant euro fis-sena. L-atturi ma ghandhomx id-disponibilita` tal-fond u ghalhekk ma jistghux realistikament jistiednu offerti ghall-kiri tieghu u jkollhom bilfors joqoghdu fuq prova ta' kemm jinkrew postijiet simili fl-istess inhawi, prova li tista' ssir anki bil-hatra ta' perit tekniku."[16].

21. Ghal dak li jirrigwarda l-ammont ta' kumpens li l-intimata l-Awtorita` tad-Djar tghid li ghandu jitnaqqas, kunsiderazzjoni ohra maghmula mill-ewwel Qorti li turi li mhux minnu lli dik il-Qorti ma tatx kaz li l-mizuri mehuda mill-Istat fil-likwidazzjoni tal-kumpens kienu saru proprja fi sfond socjali, hi li l-ammont ta' kera li suppost kellu jippercepixxi r-rikorrent f'sentejn kien ta' circa €14,000 izda kif osservat fis-sentenza appellata *"… dan l-ammont ghandu jigi aggustat sabiex jirrifletti l-fatt illi din il-proprjeta` kienet qed tintuza ghal skopijiet socjali,*

---

[15] App. Kost. 15/2014, deciza 30 ta' Settembru, 2016.

[16] Ara wkoll App. Kost. 2/2017, **Maria Pia sive Marian Galea vs Avukat Generali et**, deciz 14 ta' Dicembru, 2018.

fejn, kif jinghad fil-gurisprudenza tal-Qorti ta' Strasbourg l-ammont ta' kumpens m'ghandux necessarjament jirrifletti b'mod assolut il-valur tal-kera fuq is-suq liberu.". B'hekk illikwidat il-kumpens pekunjarju fis-somma ta' €6,000. Imbaghad ghaddiet biex illikwidat il-kumpens mhux pekunjarju fis-somma ta' €1,437.50, jigifieri abbazi tar-rata ta' €750 fis-sena wara li l-ewwel Qorti hadet in konsiderazzjoni l-fatt li l-Istat kien diga` avzat mis-sena 2006 illi kien hemm ksur tad-drittijiet fondamentali tar-rikorrent. Il-kumpens pekunjarju likwidat sal-2016 kien thallas, izda l-Istat halla l-ksur jippersisti. Jigi osservat li l-kumpens moghti mill-ewwel Qorti ma jirrapprezentax il-kera li kellu jippercepixxi r-rikorrent. Ghalhekk wiehed ma jistax validament isostni li l-ewwel Qorti m'ghamlitx l-ezercizzju debitu fil-likwidazzjoni ta' kumpens fid-dawl ta' l-ilment ta' ksur u minflok, illikwidat danni civili jew ghamlet xi ezercizzju matematiku biex stabbiliet it-telf fil-qligh soffert mir-rikorrent biex waslet ghall-kumpens shih[17]. Jekk qed jigi pretiz mill-intimati li ghandu jkun hemm proporzjon fil-kumpens li jinghata ghal sentejn mal-kumpens li nghata ghas-snin kollha ta' qabel, din il-Qorti tosserva li ghandu jittiehed in konsiderazzjoni li t-telf imgarrab mir-rikorrent bhala konsegwenza tal-ksur hu wisq akbar f'dawn l-ahhar sentejn mis-snin ta' qabel fejn il-valur lokatizju kien ferm anqas. Sahansitra jinghad li fis-sena 2011 il-valur lokatizju kien nofs dak li kien fis-sena 2017[18]. Wara kollox ma jistax ma jitqies il-fatt, kif sewwa tghid l-ewwel Qorti, li minkejja d-decizjoni ta' din

---

[17] Ara Q.Kost. 59/2010, **Elvia Scerri et vs Awtorita' tad-Djar,** deciz 13 ta' April, 2018.
[18] Ara rapport peritali a fol. 82.

il-Qorti u wkoll tal-Qorti Ewropeja r-rikorrent baqa' mhux biss imcahhad sallum mit-tgawdija tal-fond proprjeta` tieghu, izda mhux qed jinghata kumpens gust. Kif ukoll innutat l-ewwel Qorti, lanqas ma ressqu provi l-intimati sabiex juru li l-Istat kien ta' mill-anqas indirizza s-sitwazzjoni illegali u wkoll dik irregolari tal-intimat Ciantar. Din il-Qorti tara kuntradittorju ghat-talba ta' tnaqqis fil-kumpens ir-referenza maghmula mill-intimata l-Awtorita` tad-Djar u mill-istess intimat l-Avukat Generali ghall-principju li fejn hemm *"manifest unlawfulness in the deprivation or dispossession"* li *"full restitution of losses is generally awarded".* Il-Qorti tissottolinea li, ghalkemm inizjalment l-ordnijiet tar-rekwizzjoni kienu legittimi in kwantu hargu abbazi tal-ligi, bit-trapass taz-zmien huma tilfu din il-legittimita` fid-dawl tal-Kostituzzjoni u tal-Konvenzjoni ghax saru vjolattivi tal-principju tal-proporzjonalita` u ghalhekk issa jezisti stat ta' "manifest unlawfulness".

22. Il-Qorti tirrikonoxxi li l-Istat ghandu margni wesghin ta' apprezzament fil-legislazzjoni li jippromulga sabiex itaffi il-problema ta' akkomodazzjoni socjali, b'dana pero` li f'kull kaz l-interess tas-sid ghandu jigi salvagwardjat. Il-Qorti tqies li l-iskop pubbliku/socjali m'ghandux ikun l-unika kunsiderazzjoni fic-cirkostanzi, u d-diskrezzjoni tal-Istat li jwettaq dawk il-ligijiet li jidhrulu xierqa ghall-kontroll tal-uzu tal-proprjeta` m'ghandhiex tkun minghajr xkiel. Il-Qorti tikkunsidra li ghandu jitqies mhux biss li s-sid qed jigi mcahhad mill-godiment tal-

proprjeta` tieghu izda wkoll aktar importanti l-estent tac-cahda tieghu minn dak il-godiment. Dan ta lok sabiex jigi fis-sehh il-principju ta' proporzjonalita`.

23. Fil-kaz odjern, fejn l-ilment tar-rikorrent ta' ksur tal-jeddijiet fondamentali tieghu ghat-tgawdija libera tal-proprjeta` tieghu diga` gie deciz mill-Qorti Ewropeja, fis-sentenza taghha fl-ismijiet **Apap Bologna v. Malta**[19] l-istess Qorti gharfet li dan il-principju ma kienx gie osservat:

> "57. Having regard to the meagre amount of rent received by the applicant, which persists to date despite the relevant amendments, the Court finds that a disproportionate and excessive burden continues to be imposed on the applicant, who has been ordered to bear most of the social and financial costs of supplying housing accommodation to C.C. It follows that the Maltese State has failed to strike the requisite fair balance between the general interests of the community and the protection of the applicant's right of property…".

24. L-ewwel Qorti ghamlet l-osservazzjonijiet taghha dwar dik is-sentenza u sahansitra rrilevat li hemm kien *"…diga gie stabbilit li l-ordni kellha ghan legittimu u li kienet fl-interess pubbliku, u li l-ksur soffert mir-rikorrent kien jikkoncerna l-isproporzjonalita tal-mizuri mehuda mill-Istat."*. Iddikjarat li l-kawza odjerna qeghda tinbena fuq dawk is-sentenzi u ma kienx il-kaz li terga' tikkunsidra dak il-kwezit. Ghalhekk jekk l-ewwel Qorti naqqset li taghmel il-kunsiderazzjonijiet taghha fit-tul, lanqas ma jista' jinghad li skartat kemm l-ghan legittimu tal-mizuri

---

19 App. 46931/12, deciza 30 ta' Awwissu 2016.

mehuda mill-Istat jew il-principju ta' proporzjonalita' ghaliex kellha ragun li tqies bhala fatt provat li, ghalkemm l-ghanijiet kienu legittimi, gie miksur il-principju ta'proporzjonalita'.

25. Ghal dawn ir-ragunijiet din il-Qorti ma ssibx gustifikati l-ewwel aggravju tal-intimata l-Awtorita` tad-Djar u t-tieni aggravju tal-intimat l-Avukat Generali limitatament ghall-kumpens moghti, u qeghda tichadhom.

It-tieni aggravju tal-intimata l-Awtorita` tad-Djar: [ir-rimedji jezorbitaw 'il barra mill-kompetenza tal-ewwel Qorti u minn dak li trid il-ligi]

It-tielet aggravju: [m'ghandux jehel ic-cittadin ghall-eghmil tal-Istat]

It-tieni aggravju tal-intimat l-Avukat Generali: [ir-rimedji moghtija huma eccessivi]

26. L-intimata l-Awtorita` tad-Djar qeghda tikkontendi wkoll li meta l-ewwel Qorti ordnat li [a] it-tmiem tal-kirja; [b] l-izgumbrament tal-intimat Glanville mill-fond *de quo*; [c] l-intimata 'Awtorita` tad-Djar sabiex issib akkomodazzjoni alternattiva ghall-intimat Ciantar fi zmien erba' snin

mid-data tas-sentenza appellata; u [d] l-istess intimata sabiex thallas €350 fix-xahar bhala kera tal-fond in kwistjoni mid-data tas-sentenza sad-data li dan jerga' jinghata lura lir-rikorrent, b'awment ta' 5% kull sena, dik il-Qorti kienet qeghda taghti rimedji li johorgu 'l hemm mill-kompetenza taghha u wkoll minn dak li taghti l-ligi. Tissottometti li l-ordni sabiex tinstab akkomodazzjoni ohra kienet *extra petita* u f'kwalunkwe kaz l-ewwel Qorti ma setghetx tissostitwixxi d-diskrezzjoni taghha ghal dik ta' entita' governattiva. Oltre dan, [a] mhux dejjem il-postijiet vakanti ta' akkomodazzjoni socjali jkunu simili ghall-fond mertu tal-kawza odjerna; u [b] irid jittiehed in konsiderazzjoni il-fatt jekk hemmx postijiet vakanti u mbaghad ukoll il-bzonnijiet tal-applikanti ohra ghall-akkomodazzjoni socjali. Lanqas ma setghet l-ewwel Qorti tawmenta l-kera pagabbli ghal €350 fix-xahar ghaliex il-kera minima nazzjonali hi stabbilita bil-ligi. Fl-ahharnett dwar it-tieni aggravju mressaq minnha, l-intimata l-Awtorita` tad-Djar taghmel referenza ghas-sentenza fl-ismijiet **John Mattei et vs Awtorita` tad-Djar**[20] moghtija minn din il-Qorti fejn l-ewwel Qorti fid-decizjoni taghha kienet ipprovdiet vicin ferm dak li pprovdiet fis-sentenza appellata.

27. Dwar it-tielet aggravju, l-intimata l-Awtorita` tad-Djar tghid li bid-decizjoni tal-ewwel Qorti, l-intimat Ciantar kien gie effettivament zgumbrat mill-fond. Dan ghandu jkun, ukoll ghaliex l-ordni ta' rekwizizzjoni ma kinitx tirrizulta li kienet wahda illegali. Dik l-ewwel Qorti

[20] Q.Kost. 86/15 deciz 5 ta' Ottubru 2018.

wara kollox kienet irrikonoxxiet li *"dan nonostante, il-fatt li b'mod generali, huwa prezunt, li persuna li tokkupa fond rekwizizzjonat, hija persuna li l-aktar tehtieg protezzjoni mill-Istat.".* Taghmel referenza wkoll ghas-sentenza ta' din il-Qorti fl-ismijiet **Angela sive Gina Balzan vs l-Onor. Prim Ministru et**[21] u tghid li skond il-gurisprudenza taghna, il-Qrati ta' kompetenza Kostituzzjonali m'ghandhomx il-mansjoni li jordnaw l-izgumbrament. Tkompli tghid li galadarba c-cittadin ikun mexa skond il-ligi, hu ma jista' qatt jigi dikjarat hati ta' ksur.

28. L-intimat l-Avukat Generali jaghmel sottomissjonijiet simili fir-rigward tat-tieni aggravju tieghu.

29. Ir-rikorrent jirrispondi billi jghid li kuntrarjament ghal dak li qed jigi allegat, l-ewwel Qorti bl-ebda mod ma harget 'il hemm mil-limiti tal-gurisdizzjoni taghha meta tat ir-rimedji in kwistjoni. Ir-rimedji moghtija kienu konsegwenza logika tad-decizjoni taghha ta' ksur u nghataw ukoll sabiex jigu evitati spejjez inutili u sabiex tigi evitata ripetizzjoni ta' dak li kien gara fil-passat fejn fil-fatt ma kienx inghata rimedju adegwat.

30. L-ewwel Qorti trattat sew il-kwistjoni tal-validita` u tat-thassir tal-ordni ta' rekwizizzjoni. Qabel xejn ghamlet osservazzjoni mportanti dwar l-ordni ta' rekwizizzjoni li minnha ssegwi kull osservazzjoni ohra, jigifieri li fil-kaz partikolari diga` kien hemm decizjoni tal-Qorti Ewropeja li

[21] 7 ta' Dicembru 2012.

ddikjarat li l-ordni ta' rekwizizzjoni in kwistjoni kienet vjolattiva tad-drittijiet tar-rikorrent kif protetti mill-Artikolu 1 tal-Ewwel Protokoll.

31. Taghraf li l-intimati qeghdin jikkontendu li l-Qrati taghna u dik Ewropeja ma hassewx li jezistu l-estremi necessarji sabiex tithassar dik l-ordni, sahansitra l-intimata l-Awtorita` tad-Djar tghid li dan sar proprju ghaliex dik l-ordni tqieset bhala wahda legittima u maghmula fl-interess pubbliku. L-ewwel Qorti irrilevat li l-Qorti Ewropeja f'kwalunkwe kaz ma setghet qatt tordna t-thassir tal-ordni ghaliex dan kien jaqa' lil hemm mill-kompetenza taghha u ghalhekk wiehed ma jistax jasal ghal dik il-konkluzjoni proposta mill-intimati. Osservat dak li qalet il-Qorti Ewropeja dwar ir-rifjut tal-qrati ta' gurisdizzjoni kostituzzjonali li jaghtu dak li skond hi kien ir-rimedju xieraq li ghalhekk kien iwassal sabiex dan l-agir stess kien leziv tal-Artikolu 13 tal-Konvenzjoni. Ikkritikat lill-intimati ghall-fatt li dak li kienu qeghdin jikkontendu kien imur kontra dak li qalet il-Qorti Ewropeja u li *"Is-sentenza tal-Qorti ta' Strasbourg hija cara fic-censura taghha tal-Qrati Maltin minhabba n-nuqqas taghhom li jaghtu rimedju xieraq, inkluz permezz tal-annullament tal-ordni ta' rekwizizzjoni u r-rilaxx tal-proprjeta lura f'idejn l-individwi koncernati."*

32. B'risposta ghal dak li qed jikkontendu l-intimati fir-rigward tal-mekkanizmu adegwat, bilancjat u gust ghar-revizjoni ta' kera permezz tal-emendi li saru bl-Att X tal-2009, kompliet billi tenniet dak li qalet il-

Qorti Ewropeja, jigifieri li l-emendi kienu ineffettivi sabiex jindirizzaw il-lezjonijiet tad-dritt tal-proprjeta` rizultanti mill-ordnijiet ta' rekwizizzjoni, anzi ma lahqux il-bilanc necessarju skond l-Artikolu 1 tal-ewwel Protokoll.

33. Imbaghad dwar l-eccezzjoni tal-intimata l-Awtorita` tad-Djar li l-Qrati ma setghux ighollu l-kera stabbilita mil-ligi ghaliex b'hekk ikunu qeghdin jiehdu post il-legislatur, tghid li dan l-argument jikkontradixxi l-argument imressaq mill-intimat l-Avukat Generali quddiem il-Qorti Ewropeja li l-qrati ta' gurisdizzjoni kostituzzjonali ghandhom id-diskrezzjoni li jaghtu kull rimedju li jhossu li hu xieraq, inkluz kif issottometta wkoll l-izgumbrament. L-ewwel Qorti citat is-sentenza tal-Qorti Suprema tal-Istati Uniti fl-ismijiet **Marbury v. Madison** u wkoll is-sentenza tal-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-gurisdizzjoni kostituzzjonali taghha fl-ismijiet **AIC Joseph Barbara et vs Myriam Vella et**[22] sabiex ikkontradixxiet dak li sostniet l-intimata l-Awtorita` tad-Djar u cahdet l-eccezzjoni.

34. Dwar l-ahhar eccezzjoni tal-intimat, li mhux necessarjament li l-ksur ser jibqa' jsehh fil-futur, tghid li m'hemm l-ebda prova li l-Istat qed jiehu xi passi biex jirrisolvi s-sitwazzjoni definittivament. Fin-nuqqas tat-thassir tal-ordni, tghid li l-ksur ser ikompli u ghalhekk cahdet ukoll din l-eccezzjoni.

[22] 30 ta' Mejju 2018.

35. Fir-rigward tal-eccezzjonijiet tal-intimat Ciantar fejn dan kien qed ighid li fl-eventwalita` li jigi zgumbrat hu kien ser jispicca *homeless* l-ewwel Qorti, filwaqt li irrikonoxxiet li d-dmir tal-Istat li jipprovdi ghal nies bhall-intimat Ciantar ma setax jintefa' kollu fuq ir-rikorrent, esprimiet li fid-dawl tad-decizjonijiet moghtija mill-Qorti Ewropeja inkluza dik bejn il-partijiet f'dawn il-proceduri fir-rigward tal-istess proprjeta`, parti krucjali tar-rimedju xieraq kien l-annullament tal-ordni ta' rekwizizzjoni in kwistjoni u l-izgumbrament tal-intimat. Gharfet li ghandu jinghata rimedju effettiv li ghandu jirrifletti c-cirkostanzi tal-kaz. Fil-kaz odjern, ghalkemm ma saret l-ebda talba kontra l-intimata l-Awtorita` tad-Djar ghal ordni ghal akkomodazzjoni alternattiva ghall-intimat Ciantar, hi kellha s-setgha li taghmel dan u fuq hekk iddecidiet li ghandu jinghata akkomodazzjoni alternattiva skond il-bzonnijiet tieghu fi zmien erba' snin filwaqt li fil-frattemp ir-rikorrent kellu jircievi minghand l-intimata l-Awtorita` tad-Djar is-somma ta' €350 fix-xahar.

Konsiderazzjonijiet ta' din il-Qorti

36. Din il-Qorti tosserva li s-subartikolu 46[2] tal-Kostituzzjoni jaghti setghat pjuttost wesghin lill-Prim'Awla tal-Qorti Civili fil-gurisdizzjoni kostituzzjonali taghha f'dak li hu rimedju, u dan sabiex jigi assigurat li jitwettaq dak li jipprovdu ghalih l-artikoli 33 sa 45 tal-Kostituzzjoni:

"Il-Prim'Awla tal-Qorti Civili ghandu jkollha gurisdizzjoni originali li tisma' u tiddeciedi kull talba maghmula minn xi persuna skont is-subartikolu [1] ta' dan l-artikolu, u tista' taghmel dawk l-ordnijiet, tohrog dawk l-atti u taghti dawk id-direttivi li tqis xierqa sabiex twettaq, jew tizgura t-twettiq ta' kull wahda mid-disposizzjonijiet tal-imsemmija artikoli 33 sa 45 [maghdudin] li ghall-protezzjoni taghhom tkun intitolata dik il-persuna:".

37. Illi fil-kaz odjern irrizulta li, ghalkemm inizjalmenta l-ordnijiet ta' rekwizizzjoni fil-hrug taghhom kienu legittima ghaliex kellhom ghan legittimu fl-interess generali u gew mahrugin in forza ta' ligi statutorja, il-ligi li tahtha saret l-ordni ta' rekwizizzjoni fil-kaz odjern bit-trapass taz-zmien bdiet tikkonfigura vjolazzjoni tad-dritt fondamentali tas-sid ghat-tgawdija tal-proprjeta` fil-qafas tal-Kostituzzjoni u tal-Konvenzjoni. Ghalhekk din il-Qorti tirrileva li l-intimat Ciantar ma jistax jithalla jgawdi mill-jedd ta' inkwilinat taht dawn il-ligijiet ghaliex b'hekk il-Qorti tkun qeghda thalli tiehu effett dik il-ligi, minkejja tinstab li hi inkonsistenti mal-Kostituzzjoni u mal-Konvenzjoni. Hawn il-Qorti taghmel referenza ghal sentenza taghha fl-ismijiet **Dr. Cedric Mifusd et vs. L-Avukat Generali**[23] fejn qalet:

"40. … jekk tordna biss il-ħlas ta' danni u tħalli illi l-liġi jkompli jkollha effett, il-qorti tkun qiegħda effettivament tippermetti li jkompli jtul fiż-żmien stat ta' anti-kostituzzjonalita', bil-ħtieġa li l-atturi jiftħu kawża kostituzzjonali perjodikament biex jieħdu l-kumpens għall-ksur li jkompli jġarrbu mill-aħħar sentenza 'l quddiem. Flok ittemm stat ta' ksur tad-drittijiet fondamentali, il-qorti tkun qiegħda tippermetti li jitkompla bil-kondizzjoni tal-ħlas ta' danni, meta dak li jridu l-liġijiet li jħarsu d-drittijiet fondamentali hu li dawk id-drittijiet jitħarsu tassew, u mhux ikomplu jinkisru basta jitħallsu danni, bħallikieku l-ħlas tad-danni huwa liċenza għall-ksur kontinwat tad-drittijiet fondamentali.".

[23] Q. Kost. 34/2010 deciz 31 ta' Jannar, 2014.

38. Ghalhekk sabiex ir-rimedju tal-ksur ikun effettiv u xieraq, dan ma jistax ikun ghajr dak mahsub fis-subartikolu 3[2] tal-Att dwar il-Konvenzjoni Ewropeja [kap. 319], jigifieri li din il-Qorti tiddikjara li l-ligi 'safejn tkun inkonsistenti, tkun bla effett'. L-artikolu 6 tal-Kostituzzjoni jipprovdi l-istess. Dan ifisser ukoll li f' ghajnejn il-ligi l-ordni ta' rekwizizzjoni ma tistax tibqa' ikollha aktar effett. Ghalkemm mhux qed jigi dikjarat li inizjalment din hi illegali, ma jistax ikun li tibqa' fis-sehh ladarba bil-moghdija taz-zmien qeghda tikser id-drittijiet fundamentali tat-tgawdija pacifika tal-proprjeta`. Ghalhekk minghajr ma hu responsabbli ghall-ksur dikjarat, l-intimat Ciantar naturalment ser jintlaqat mill-konsegwenza tal-ligi ineffettiva u ma jistax aktar jistrieh fuq dawk id-disposizzjonijiet tal-ligi sabiex jiggustifika l-uzu tal-fond ghar-residenza tieghu u tal-familja tieghu. Ghaldaqstant t-tielet aggravju tal-intimata l-Awtorita` tad-Djar mhux gustifikat u tichdu.

39. Il-Qorti tosserva li, minkejja li din il-Qorti ghandha s-setgha legali li taghti kull rimedju sabiex twaqqaf il-lezjoni u taghti kumpens adegwat, kif dejjem irriteniet[24], hi tal-fehma li huwa opportun li tali talba ghall-izgumbrament ghandha tigi ezaminata, mhux quddiem qorti ta' gurisdizzjoni kostituzzjonali, izda quddiem qorti jew bord appozitu li tipprovdi ghalihom il-ligi ordinarja, u tigi ezaminata quddiem dik il-

[24] Ara Q.Kost 72/2013, **Maria Ghigo vs. Awtorita tad-Djar et**,

qorti/bord fid-dawl tal-rimedju moghti f' dan il-gudizzju konsistenti fid-dizapplikazzjoni tal-ligijiet tal-kera fuq indikati u fid-dikjarazzjoni li l-ordni ta' rekwizizzjoni ma jibqax ikollha effett fil-ligi[25]. L-istess jinghad ghal talba tas-sid ghat-tmiem ta' kirja. F'dan is-sens din il-Qorti taqbel mal-intimata l-Awtorita` tad-Djar - izda kif spjegat aktar 'il fuq f'dan il-paragrafu mhux ghar-raguni li qorti ta' kompetenza kostituzzjonali m'ghandhiex il-kompetenza necessarja, liema talba ghal zgumbrament u/jew terminazzjoni ta' kirja ghandha ssir quddiem il-Bord li Jirregola l-Kera, u, fic-cirkostanzi ta' dan il-kaz l-ewwel Qorti kellha tastjeni milli tiehu konjizzjoni tat-tieni talba tar-rikorrenti . Hawn il-Qorti taghmel riferenza ghas-sentenza fl-ismijiet ***Maria Stella sive Estelle Azzopardi Vella v. Henry Azzoparti et.***[26]:

> "Dan ma jfissirx illi din il-qorti sejra tordna l-izgumbrament tal-konvenuti Azzopardi; dan ma huwiex kompitu ta' din il-qorti. Li qieghda tghid il-qorti huwa biss illi f'kawza ghall-izgumbrament tal-konvenuti Azzopardi quddiem il-qorti jew tribunal kompetenti, il-konvenuti Azzopardi ma jkunux jistghu jinqdew bl-art. 5 tal-Kap. 158 ghad-difiza taghhom."

40. Galadarba din il-Qorti tqies li talba ghal ordni ta' zgumbrament m'ghandhiex tigi deciza f'proceduri ta' natura kostituzzjonali li huma ntizi sabiex jigi deciz jekk hemmx ksur tad-drittijiet fondamentali ta' cittadin,

[25] Ara wkoll Q.Kost. 86/2015, **John Mattei et vs L-Awtorita' tad-Djar et,** deciz 5 ta' Ottubru 2018.
[26] Q. Kost. 15/2014, deciza 30 ta' Settembru, 2016; ara wkoll App. Kost. 2/2017, **Maria Pia sive Marian Galea vs Avukat Generali et**, deciz 14 ta' Dicembru, 2018.

dik il-parti tas-sentenza appellata li ordnat l-izgumbrament ghandha tigi revokata.

41. Ghal dak li jirrigwarda l-ordni li tat l-ewwel Qorti sabiex l-intimata l-Awtorita` tad-Djar issib akkomodazzjoni alternattiva simili ghall-intimat Ciantar, din il-Qorti ma tikkunsidrax li dan jaqa' fil-kompitu taghha ghax huwa l-obbligu tal-Istat li jiehu hsieb l-interessi u d-drittijiet tac-cittadin, u ghalhekk anke din il-parti tas-sentenza appellata ghandha tigi revokata.

42. L-ewwel Qorti ordnat ukoll lill-intimata l-Awtorita` tad-Djar sabiex thallas lir-rikorrenti Ghigo s-somma ta' €350 fix-xahar rapprezentanti kera, sad-data li fiha tiehu lura l-pussess battal tal-fond. Din il-Qorti diversi drabi rriteniet,u dan ukoll kif diga` inghad aktar 'il fuq f'din is-sentenza, li l-latitudini taghha fir-rigward tar-rimedji li tista' taghti mhiex wahda bla limitu izda imrazzna permezz tal-ordinament guridiku[27]. Ladarba r-rikorrent ghandu rimedju appozitu fil-ligi ordinarja li permezz ta' din is-sentenza ser ikun effettiv ghar-ragunijiet imfissra fil-paragrafu 39 ta' din is-sentenza, allura issa ghandu jirrikorri ghal dak ir-rimedju. Ghalhekk anke din il-parti tas-sentenza appellata ser tigi revokata.

---

[27] Ara Q. Kost. 57/2009, **Louis Apap Bologna vs. Calcidon Ciantar et,** deciz 24 ta' Frar, 2012.

43. Ghaldaqstant it-tieni u t-tielet aggravju tal-intimata l-Awtorita` tad-Djar u t-tieni aggravju tal-intimat l-Avukat Generali qed jigu milqugha fid-dawl u limitatament ghall-konsiderazzjonijiet premessi, filwaqt li qed jigu michuda ghal bqija.

Decide

Ghal dawn ir-ragunijiet il-Qorti tiddisponi mill-appelli tal-intimati billi tirriforma s-sentenza appellata kif ser jinghad:

thassarha f'dik il-parti fejn ordnat [a] lill-intimat Ciantar jirrilaxxa liberu u vojt f'idejn ir-rikorrent il-fond b'effett minn erba' snin mis-sentenza appellata jew minn meta l-istess intimat Ciantar jinghata akkomodazzjoni alternattiva mill-Awtorita` tad-Djar, liema tavvera ruhha l-ewwel; [b] lill-intimata l-Awtorita` tad-Djar sabiex fl-istess terminu ssib akkomodazzjoni alternattiva ghall-intimat Ciantar li tkun adattata ghall-kondizzjoni fizika tieghu; [c] lill-intimata l-Awtorita` tad-Djar sabiex thallas lir-rikorrent is-somma ta' €350 fix-xahar bhala kumpens sakemm tibqa' tissussisti d-deprivazzjoni kontinwata tal-proprjeta` tar-rikorrent, liema somma ghandha tawmenta b'rata ta' 5% kull sena jekk ikun il-kaz; tikkonferma s-sentenza ghal bqija.

L-ispejjez tal-ewwel istanza jibqghu kif decizi, filwaqt li dawk tal-appelli jithallsu terz [⅓] mir-rikorrent u r-rimanenti zewg terzi [⅔] jithallsu mill-intimata Awtorita` tad-Djar.

Joseph Azzopardi Prim Imhallef	Giannino Caruana Demajo Imhallef	Noel Cuschieri Imhallef

Deputat Registratur
gr